

NAPOVEDUJEMO IN VABIMO

15. september 2025, ob 19.30
Sodni stolp

SPOMINI IN PREOBRAZBE

Mairéad Hickey, violina, **William Hagen**, violina, **Timothy Ridout**, viola, **Georgy Kovalev**, viola, **Andrei Ioniță**, violončelo, **Leland Ko**, violončelo, **Davor Herga**, pripovedovalec

Spored: Peter Iljič Čajkovski, Arnold Schönberg

16. september 2025, ob 17.00
Dvorana Union, Maribor

ČELOPELKA

Mairéad Hickey, violina, **Jerica Kozole**, violina, **Gea Pantner Volfand**, viola, **Leland Ko**, violončelo, **Per Rundberg**, klavir, **Davor Herga**, igravec
Koncert za otroke in družine.

Spored: Anne Dudley, Steven Isserlis

17. september 2025, ob 19.30
RRA Podravje – Maribor, prostori nekdanje mariborske kaznilnice (Pobreška cesta 20, Maribor)

KO ČAS OBMOLKNE

Mate Bekavac, klarinet, **William Hagen**, violina, **Mairéad Hickey**, violina, **Georgy Kovalev**, viola, **Andrei Ioniță**, violončelo, **Leland Ko**, violončelo, **Janez Krevel**, kontrabas, **Per Rundberg**, klavir, **Davor Herga**, igravec

Spored: Olivier Messiaen, Giovanni Sollima, Aleksander Veprik, Hans Krása, Mieczysław Weinberg, Goran Bregović, Tigran Mansurian, Kinan Azmeh

Pred koncertom je ob 18.00 organiziran vodeni ogled skozi stavbo nekdanje kaznilnice. Obvezne so predhodne prijave na vstopnice@nd-mb.si.

NAPOVEDUJEMO IN VABIMO

18. september 2025, ob 19.30
Sodni stolp

GLAS VEČNOSTI

Nataša Mirković, glas, **Matthias Loibner**, hurdy-gurdy

Spored: Franz Schubert, ljudska glasba Kosova, Črne gore, Makedonije, Srbije in Bosne

19. september 2025, ob 19.30
Sodni stolp

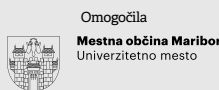
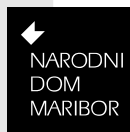
NOČ BREZ MEJA

Per Rundberg, klavir, **William Hagen**, violina, **Mairéad Hickey**, violina, **Georgy Kovalev**, viola, **Leland Ko**, violončelo, **Mate Bekavac**, klarinet

Spored: Franz Liszt, George Crumb, György Ligeti, Gabriel Fauré, Claude Debussy, Toru Takemitsu, Guillaume Connesson, Dobrinka Tabakova, Jörg Widmann, Antonín Dvořák, Svante Henryson, Paul Schoenfeld, Astor Piazzolla, Arturo Cardelús

Več o preostalih koncertih: www.festivalmaribor.si

Glavni in odgovorni organizator

Pokrovitelj koncerta
Čelopenka

ENERGIJA PLUS
ELEKTRO MARIBOR

S podpora
REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Koproducent
otvoritvenega koncerta
**OPERABALET
MARIBOR**
Bosnijski narodni gledališni
www.opm-bi

Partner

Lutkovno
gledališče
Maribor

Partner
festivalne mobilnosti

**štajerski
avto dom**

Koproducent
dogodka

RRA
PODRAVJE
MARIBOR

Medijski partnerji

VEČER 80let

RADIO CITY

**Radio
Maribor**

ARS

(t) (t)

Partner

zadrga

Maribor

MARIBOR2012
Ljubljana prebivalna kultura

**Festival
Maribor**

**NARODNI
DOM
MARIBOR**

**11.-21.
SEPTEMBER
2025**

14. september 2025, ob 19.30
Kazinska dvorana,
SNG Maribor

KRIK UTIŠANIH

Mairéad Hickey, violina
William Hagen, violina
Timothy Ridout, viola
Georgy Kovalev, viola
Andrei Ioniță, violončelo
Mate Bekavac, klarinet

Aleksander Lokšin (1920–1987)

Kvintet za klarinet in godalni kvartet

- I. Andante sostenuto
- II. Poco allegretto: Tema con variazioni

Pavel Haas (1899–1944)

Godalni kvartet št. 2, op. 7, »Z Opičjih gora«

- I. Krajina: Andante
- II. Kočija, kočijaž in konj: Andante
- III. Luna in jaz ...: Largo e misterioso
- IV. Divja noč: Vivace e con fuoco

Dmitrij Šostakovič (1906–1975)

Godalni kvartet št. 8 v c-molu, op. 110

- I. Largo
- II. Allegro molto
- III. Allegretto
- IV. Largo
- V. Largo

Aleksander Lokšin je bil eden tistih sovjetskih skladateljev, katerih umetniška pot je potekala v senci političnih sumničenj in ideoloških pritiskov ter zapostavljanja. Lokšina se ni zapostavljalo zato, ker bi mu manjkalo nadarjenosti – Šostakovič je njegovo prvo simfonijo označil za genialno delo –, pač pa zaradi stalnih konfliktov z oblastjo. Rodil se je v sibirskem Bijsku, otroštvo pa je preživel v Novosibirsku, kjer so ga poučevali nekdanji moskovski in peterburški profesorji, izgnani v Sibirijo. Leta 1936 je prišel v Moskvo in po uspešno opravljenih sprejemnih izpitih na Moskovskem konservatoriju postal učenec znamenitega Nikolaja Mjaskovskega. Po diplomi je predaval orkestracijo in branje partitur, vendar je že zgodaj naletel na težave. Leta 1948, v času Ždanove doktrine, so ga izključili iz profesorskega kadra, ker je med študenti spodbujal zanimanje za »ideološko tujo« glasbo Mahlerja, Berga in Stravinskega. Lokšin je kljub temu ustvaril samosvojo umetniško govorico, v kateri je ekspresivnost poznega romantizma in modernizma združeval z zadržano, pogosto elegično zvočnostjo. Najbolj pri srcu mu je bila oblika koralne simfonije, pri kateri je pogosto izbiral besedila, ki so bila v nasprotju z uradno zapovedanimi ideološkimi smernicami, od Baudelaira in Goetheja do Ahmatove in japonske klasične poezije. Prav ta izbira izhodišča za glasbeno ustvarjanje je bila kriva, da je več njegovih del doživelo izvedbo šele po njegovi smrti, in to pogosto v tujini.

Po Stalinovi smrti leta 1953 se je Lokšin nadejal, da se bo umetnost ponovno osvobodila spon cenzure, in ustvaril delo, v katerem je združil vplive nezaželenih skladateljev Mahlerja in Stravinskega v izrazito oseben, slogovno zaokrožen in izrazno intenziven jezik. Zanimivo je, da ob nastanku *Kvinteta za klarinet in godalni kvartet* še ni slišal niti enega tona njune glasbe (prav tako ne Berga), poznal jo je namreč le iz partitur, pretihotapljenih iz tujine. Prvi stavek (Andante sostenuto) je oblikovan kot sonatni allegro, ki ga odpre viola z glavno temo v c-molu, nekoliko spominjajočo na pogrebno koračnico, ki se kot tematski lok vrača skozi celotni stavek. Stavka sta povezana z neopaznim *attacca* prehodom. V drugem stavku (Poco allegretto) slišimo temo, sprva v nežnem dialogu klarineta in violončela, ter šest variacij, ki z motivi iz prvega stavka ohranjajo notranjo povezanost. Te se izmenjujejo

med živahnejšimi in mirnejšimi odseki: prva ohranja lahko razpoloženje, medtem ko druga prinaša mirnejšo, lirično zasnovo z enakovredno razporejenimi glasovi. Tretja predstavlja najbolj razgibani trenutek dela s hitrimi figuracijami, četrta pa ustvarja izrazit kontrast z umirjenim vzdušjem. Peta variacija citira motive iz prejšnjih odsekov in zadnja zaokroži skladbo v umirjenem in spokojnem C-duru.

Češki skladatelj **Pavel Haas** je bil eden izmed številnih nadarjenih umetnikov, katerih življenje in delo je tragično zaznamovalo obdobje nacizma. Kompozicijo je študiral na Brnskem konservatoriju, kjer je med letoma 1920 in 1922 obiskoval razred Leoša Janáčka, in prav on mu je predstavljal izhodiščno točko. Haas se je med vsemi njegovimi učenci najbolj približal učiteljevemu kompozicijskemu načinu, vendar je postopoma razvil izrazito samostojen slog. Že zgodnja dela, kot so *Kvintet za pihala*, *Suita za klavir* in opera *Šarlatan*, kažejo zrelost in individualnost njegove govorice. Med okupacijo je bil zaradi judovskega porekla pod pritiskom (njemu in ženi so onemogočili opravljati delo) in izpostavljen preganjanju, njegove stvaritve pa prepovedane. Leta 1941 so ga internirali v taborišče Terezín, kjer je kljub izjemno težkim razmeram nadaljeval s skladanjem; njegova glasba iz tega časa pogosto izraža notranji odpor proti nacizmu. Leta 1944 so ga deportirali v Auschwitz in ga kmalu po prihodu ubili v plinski celici.

Haasov glasbeni jezik združuje vplive češke narodne tradicije in sodobnih evropskih slogovnih tokov. V njegovi melodiki se prepletajo značilnosti moravske ljudske pesmi, judovskega napeva in srednjeveškega koral, medtem ko njegovo ritmično in harmonsko mišljenje pogosto zaznamuje sodobna zahodnoevropska glasba in jazz. Čeprav ga z Janáčkom povezuje raba jedrnatih motivov, se Haasovi po značaju jasno razlikujejo od učiteljevih. *Godalni kvartet št. 2, op. 7*, znan tudi kot »**Z Opičjih gora**«, je napisal leta 1925. Naslov se nanaša na območje Visočinskega okraja, ki je bilo priljubljeno med dopustniki in so ga domačini šaljivo poimenovali Opičje gore. Skladba je nastala kot glasbeni spominek na tam preživetve počitnice in združuje Janáčkove kompozicijske principe s sodobnejšimi vplivi 20. stoletja, vključno z elementi jazza. Obsega štiri programske zasnovane stavke, katerih naslovi nakažejo niz prizorov iz narave in vsakdanjega življenja. Prvi stavek (Krajina) se odpre v umirjenem vzdušju, ki se postopoma razvije v širšo, zvočno bogatejšo zasnovo, polno zvočnega slikanja narave, od razgibane krajine do ptičjega petja. Drugi stavek (Kočija, kočijaž in konj) z ustreznim motiviko in zlasti enakomernim ritmom, ki mestoma nakaže sunkovito gibanje, priključke podoba vozača in njegove kočije. Tretji stavek (Luna in jaz ...) je najbolj intimen del skladbe, zaznamovan z lirično melodiko in skrivnostnim, nokturnu sorodnim vzdušjem. Zaključni stavek (Divja noč) v živahnem tempu združuje ljudske plesne elemente z modernimi harmonskimi postopki.

Dmitrij Šostakovič velja za osrednjega simfonika sredine 20. stoletja, njegovi godalni kvarteti, koncerti, vokalna in klavirska glasba pa sodijo med temeljna dela repertoarja prejšnjega stoletja. Njegov ustvarjalni opus obsega tudi številne primere filmske glasbe, gledališko glasbo in tri balete. Do leta 1927 se je navduševal nad radikalnimi inovacijami in eksperimenti zahodnoevropske glasbe, ki jih je pozneje moral opustiti v skladu z načeli uradno zapovedanega socialističnega realizma. Leta 1934 je bila prvič uprizorjena njegova druga opera, *Lady Macbeth Mcenskoga okraja*, ki je sprva naletela na lep sprejem, nato pa je januarja 1936, ko se je izvedbe udeležil Stalin, ki je dvorano predčasno zapustil, sledil razvpiti članek »Zmešnjava namesto glasbe« v časniku *Pravda*. V njem so opero obsodili kot neskladno s kulturno politiko, zato so jo nemudoma umaknili z repertoarjev gledališč; nekateri menijo, da je članek napisal kar sam Stalin. To je resno zaustavilo Šostakovičevo obetavno operno pot in nasploh je vmešavanje oblasti v različnih oblikah zaznamovalo vso njegovo kariero, ne glede na uradna priznanja in časti, ki jih je prejemal. Kljub temu je Šostakoviču uspelo izoblikovati izjemno močan glasbeni jezik, pogosto epski po obsegu in vsebini ter poln skritih pomenov, dvoumja, ironije, sarkazma in grotesknosti.

Po Stalinovi smrti leta 1953 se je začelo obdobje otoplitve, vendar je bil Šostakovič v tem času tako psihično kot fizično že precej slaboten. Leta 1960 je pod pritiskom režima presenetljivo sprejel članstvo v komunistični partiji, kar je v njem povzročilo globoko osebno krizo in občutek sramu. Prav v tem obdobju je med bivanjem v Dresdnu v le treh dneh napisal *Godalni kvartet št. 8 v c-molu, op. 110*; posvetilo v partituri – »žrtvam fašizma in vojne« – mnogi, med njimi skladatelj sin, razumejo kot prikrito avtobiografsko gesto. Kvartet je prežet s Šostakovičevim osebnim glasbenim podpisom (toni d-es-c-h), ki se pojavlja v vseh petih povezanih stavkih, in vsebuje številne citate iz njegovih prejšnjih del. Kvartet se odpre s prvim stavkom (Largo), kjer skladatelj podpis v kanonu postopno prehaja med vsemi glasovi, medtem ko se vanj vpletajo citati iz prve in pete simfonije. Iz te uvodne introspekcije izbruhne siloviti drugi stavek (Allegro molto), ki prinaša judovsko temo iz drugega klavirskega tria. Sledi groteskni valček tretjega stavka (Allegretto) z aluzijami na prvi koncert za violončelo, nato temna pripoved četrtega stavka (Largo), ki prepleta motive *Dies irae*, ruske revolucionarne pesmi in arijo iz *Lady Macbeth Mcenskoga okraja*, sklepni stavek (Largo) pa delo zaokroži s fugatno obdelavo motiva d-es-c-h, ki zamre v tihih akordih tragičnega c-mola.

Jan Prepadnik

Več o nastopajočih lahko preberete v programski knjižici Festivala Maribor 2025 ali na www.festivalmaribor.si.